

ІПКЄФ
НФДУ

Міністерство охорони здоров'я України
Національний фармацевтичний університет
Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації
Кафедра фармацевтичної технології, стандартизації та сертифікації ліків

Матеріали

*III Науково-практичної Internet-конференції
з міжнародною участю*

ФАРМАЦЕВТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ, СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Харків, 16 червня 2026

УДК 615.15:004.9:614.2

ОЦІНКА ГОТОВНОСТІ АПТЕЧНИХ МЕДИЧНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИФРОВИХ СЕРВІСІВ В ЕСОЗ**Мороз С. Г.**

Національний фармацевтичний університет

morozsg@nuph.edu.ua

Вступ. Цифрова трансформація системи охорони здоров'я є одним із ключових напрямів модернізації медичної та фармацевтичної галузей України. Важливим інструментом такої трансформації стала електронна система охорони здоров'я (ЕСОЗ), яка забезпечує створення єдиного цифрового простору для взаємодії пацієнтів, закладів охорони здоров'я, аптекних закладів, Національної служби здоров'я України (НСЗУ) та органів державного управління.

Одним із найбільш успішних напрямів цифровізації фармацевтичного сектору стало впровадження електронного рецепта, який спочатку використовувався в межах програми реімбурсації «Доступні ліки», а згодом був поширений на рецептурні лікарські засоби, наркотичні та психотропні препарати, а також окремі категорії медичних виробів. За даними НСЗУ, кількість пацієнтів, які користуються електронними рецептами, щорічно зростає, що свідчить про поступове формування цифрової моделі надання фармацевтичної допомоги.

Ключовою складовою функціонування цифрової екосистеми охорони здоров'я виступають медичні інформаційні системи (МІС), через які користувачі здійснюють взаємодію з центральною базою даних ЕСОЗ. Для аптекних закладів саме МІС забезпечують виконання операцій з укладання договорів з НСЗУ, реєстрації структурних підрозділів, погашення електронних рецептів, ведення ліцензійної інформації та інших цифрових сервісів.

Питання цифрової трансформації системи охорони здоров'я та фармацевтичної допомоги висвітлені багатьох наукових роботах, де розглядаються питання розвитку електронної охорони здоров'я, телемедицини, електронного рецепта та цифрових платформ у фармації [1-3]. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання рівня функціональної готовності аптекних медичних інформаційних систем до забезпечення повного спектра цифрових сервісів ЕСОЗ.

З огляду на активне розширення функціоналу електронної системи охорони здоров'я та зростання ролі цифрових технологій у фармацевтичній практиці актуальним є проведення оцінки готовності аптекних МІС до реалізації сучасних цифрових сервісів та визначення напрямів їх подальшого розвитку.

Метою дослідження є оцінка рівня готовності аптекних медичних інформаційних систем до реалізації цифрових сервісів в електронній системі охорони здоров'я України та визначення перспективних напрямів розвитку цифрової інфраструктури аптекних закладів.

Методи дослідження. У дослідженні використано методи системного аналізу, контент-аналізу, порівняльного аналізу, статистичного узагальнення.

Інформаційною базою дослідження стали офіційні відомості щодо підключення аптечних медичних інформаційних систем до центральної бази даних ЕСОЗ станом на момент проведення дослідження. Аналіз охоплював 16 аптечних МІС, які мають підтверджений статус підключення до відповідних функціональних модулів електронної системи охорони здоров'я.

Для оцінювання рівня цифрової готовності використовувався показник функціональної доступності сервісів. За основу було взято шість основних функціональних напрямів:

- реєстрація аптечних закладів та структурних підрозділів;
- укладання договорів реімбурсації з НСЗУ;
- управління зобов'язаннями;
- управління ліцензіями;
- погашення електронних рецептів на лікарські засоби;
- погашення електронних рецептів на медичні вироби.

Для оцінювання ступеня готовності використовувалася шкала: «підключено» – 1 бал; «тестування» – 0,5 бали; «в розробці» – 0 балів.

На основі отриманих результатів визначався інтегральний індекс цифрової готовності МІС.

Формула індексу готовності МІС:

$$ІГ_{міс} = \frac{\sum \text{балів}}{\sum \text{цифрових сервісів ЕСОЗ}} \times 100\% \quad (1.1)$$

Результати дослідження. Функціональні можливості аптечних МІС реалізуються через взаємодію з центральною базою даних ЕСОЗ та забезпечують виконання як клінічних, так і адміністративних процесів у діяльності аптечних закладів. Станом на дату дослідження для аптек доступні шість основних цифрових сервісів.

1. Реєстрація аптечних закладів, структурних підрозділів та користувачів. Даний сервіс забезпечує внесення до ЕСОЗ інформації про суб'єктів господарювання, аптечні заклади, аптечні пункти, їхні структурні підрозділи та уповноважених працівників. Реєстрація є обов'язковою передумовою для подальшого використання будь-яких електронних сервісів системи.

Запровадження цього сервісу дозволяє:

- формувати єдиний реєстр аптечних закладів;
- забезпечувати достовірність інформації про учасників системи;
- здійснювати електронну ідентифікацію користувачів;
- підвищувати прозорість функціонування аптечного сектору.

Фактично цей сервіс є фундаментом цифрової взаємодії аптечних закладів з ЕСОЗ.

2. Укладання договорів реімбурсації з НСЗУ («Доступні ліки» та «Інсуліни»). Сервіс забезпечує електронну взаємодію аптечних закладів з НСЗУ щодо укладання та супроводу договорів про реімбурсацію лікарських засобів.

Використання сервісу дозволяє:

- автоматизувати документообіг між аптекою та НСЗУ;

- скоротити терміни укладання договорів;
- знизити адміністративне навантаження;
- забезпечити контроль виконання умов договору.

Особливого значення цей функціонал набув після переходу програми «Доступні ліки» під адміністрування НСЗУ та масштабування електронного рецепта.

3. Управління зобов'язаннями. Сервіс забезпечує формування та облік фінансових зобов'язань, що виникають між аптечними закладами та НСЗУ в процесі реалізації програм реімбурсації.

Його впровадження сприяє:

- підвищенню прозорості фінансових розрахунків;
- автоматизації контролю виконаних відпусків;
- зменшенню ризиків помилок при формуванні звітності;
- спрощенню процесів фінансового моніторингу.

Цей функціонал є важливою складовою цифрового управління бюджетними коштами у сфері фармацевтичного забезпечення населення.

4. Управління ліцензіями. Сервіс передбачає електронне відображення та актуалізацію інформації щодо ліцензійної діяльності аптечних закладів.

Потенційні переваги його повноцінного впровадження полягають у:

- автоматизації контролю ліцензійних умов;
- зменшенні паперового документообігу;
- оперативному оновленні інформації про ліцензії;
- посиленні державного нагляду у фармацевтичній сфері.

5. Погашення електронного рецепта на лікарські засоби. Функціонал забезпечує можливість відпуску рецептурних лікарських засобів на підставі електронного рецепта, сформованого лікарем в ЕСОЗ.

Запровадження електронного рецепта дозволило мінімізувати ризик фальсифікації рецептів, забезпечити контроль призначень, підвищити безпеку фармакотерапії, покращити доступність лікарських засобів у межах програм реімбурсації, створити підґрунтя для розвитку електронної історії медикаментозного лікування пацієнта.

На сьогодні цей сервіс є одним із наймасовіших цифрових інструментів у фармацевтичній практиці України.

6. Погашення електронного рецепта на медичні вироби. Даний сервіс забезпечує відпуск медичних виробів за електронними рецептами, сформованими в ЕСОЗ. Його впровадження сприяє розширенню цифрових механізмів забезпечення пацієнтів, підвищенню контролю за використанням бюджетних коштів, автоматизації процесів обліку медичних виробів, створенню єдиної цифрової системи забезпечення пацієнтів виробами медичного призначення.

Розвиток цього функціоналу свідчить про поступовий перехід від цифровізації окремих фармацевтичних процесів до формування комплексної цифрової екосистеми забезпечення населення лікарськими засобами та медичними виробами [4].

Проведений аналіз показав високий рівень інтеграції аптечних медичних інформаційних систем із центральною базою даних ЕСОЗ (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Розрахунок індексу готовності аптечних МІС

МІС	Кількість підключених сервісів (=1 бал)	Кількість сервісів у розробці (=0 балів)	Індекс готовності, %	Рівень готовності
Аптека 9-1-1	4	2	66,7	середній
Віса	6	0	100,0	високий
Дорадо	6	0	100,0	високий
еАптека-Компендіум	5	1	83,3	достатній
Каштан	6	0	100,0	високий
Подорожник	6	0	100,0	високий
Скарб	6	0	100,0	високий
Фарма Профі	6	0	100,0	високий
Doctor Eleks	6	0	100,0	високий
Helsi	6	0	100,0	високий
nHealth	6	0	100,0	високий
Pharma Space	5	1	83,3	достатній
SimplexMed	6	0	100,0	високий
SimplexMis	6	0	100,0	високий
3i	6	0	100,0	високий
Tabletki.ua	4	2	66,7	середній
Разом	90	-	93,75	-

Джерело: побудовано автором на підставі [5]

Загальний індекс готовності аптечних медичних інформаційних систем до реалізації цифрових сервісів в ЕСОЗ становить 93,75%.

$$I_{\text{міс}} = \frac{90}{96} \times 100\% = 93,75\%$$

Це свідчить про високий рівень функціональної інтеграції аптечного сегмента з електронною системою охорони здоров'я.

За результатами оцінювання МІС можна поділити на три групи:

1. Системи високої цифрової готовності — 12 МІС, які мають повне підключення до всіх досліджуваних сервісів ЕСОЗ. Такі МІС забезпечують повний цикл цифрової взаємодії аптечного закладу з державними інформаційними ресурсами та можуть розглядатися як найбільш адаптовані до подальшого розширення функціоналу електронної системи охорони здоров'я.

2. Системи з частковою готовністю — 2 МІС, у яких окремі функціональні модулі перебувають у стадії розробки або тестування. Такі системи вже забезпечують виконання основних бізнес-процесів аптекних закладів, однак потребують подальшої модернізації.

Третя група – системи з середньою готовністю. До даної групи належать 2 окремі програмні продукти, у яких функціонал електронних рецептів на медичні вироби або ліцензійного адміністрування ще не завершений. Незважаючи на це, вони забезпечують виконання основних операцій у межах функціонування ЕСОЗ.

Найвищий рівень готовності 100 % — встановлено за двома напрямками: реєстрація аптекних закладів, структурних підрозділів і користувачів, а також укладання реімбурсаційних договорів з НСЗУ. Це свідчить про завершеність базового етапу цифрового підключення аптекних закладів до ЕСОЗ (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Оцінка готовності за окремими сервісами

Цифровий сервіс ЕСОЗ	Підключено МІС	У розробці	Рівень готовності, %
Реєстрація аптекних закладів / підрозділів / користувачів	16	0	100,0
Укладання реімбурсаційних договорів з НСЗУ	16	0	100,0
Зобов'язання	15	1	93,75
Управління ліцензіями	13	3	81,25
Погашення електронного рецепта на лікарські засоби	15	1	93,75
Погашення електронного рецепта на медичні вироби	15	1	93,75

Джерело: побудовано автором на підставі [5]

Високий рівень готовності також характерний для сервісів, пов'язаних із погашенням електронних рецептів на лікарські засоби та медичні вироби — 93,75 %. Це підтверджує, що електронний рецепт є одним із найбільш розвинених цифрових інструментів у фармацевтичній практиці.

Найнижчий показник зафіксовано за напрямом управління ліцензіями — 81,25 %.

Це свідчить, що адміністративні цифрові сервіси розвиваються повільніше, ніж сервіси, безпосередньо пов'язані з обслуговуванням пацієнтів та реалізацією програм реімбурсації.

Таким чином, спостерігається закономірність: чим ближче сервіс до безпосереднього обслуговування пацієнта, тим вищий рівень його впровадження в аптекних МІС.

Натомість сервіси регуляторного та адміністративного характеру демонструють нижчий рівень готовності.

Висновки.

Проведене дослідження дозволило оцінити рівень готовності аптечних медичних інформаційних систем до реалізації цифрових сервісів в електронній системі охорони здоров'я України.

Встановлено, що аптечний сектор характеризується високим рівнем цифрової інтеграції з ЕСОЗ, про що свідчить значення інтегрального індексу готовності на рівні 93,75 %.

Результати дослідження показали, що всі проаналізовані аптечні МІС забезпечують функціонування базових сервісів ЕСОЗ, зокрема реєстрацію аптечних закладів та укладання реімбурсаційних договорів з НСЗУ.

Найвищий рівень готовності встановлено саме для цих напрямів, що свідчить про завершення основного етапу цифрового підключення аптечних закладів до національної електронної системи охорони здоров'я.

Виявлено, що найбільш розвиненими цифровими сервісами є інструменти, безпосередньо пов'язані з наданням фармацевтичної допомоги населенню, зокрема погашення електронних рецептів на лікарські засоби та медичні вироби. Водночас найнижчий рівень готовності зафіксовано щодо сервісу управління ліцензіями, що свідчить про необхідність подальшого розвитку цифрових адміністративних та регуляторних процесів у фармацевтичній сфері.

За результатами оцінювання більшість аптечних МІС (75 %) віднесено до групи систем із високим рівнем цифрової готовності, що підтверджує сформованість технічних передумов для подальшого розширення функціональних можливостей ЕСОЗ та впровадження нових цифрових сервісів у фармацевтичній практиці.

Список використаних джерел

1. Лісна А. Г., Посилкіна О. В. Цифрова трансформація фармацевтичного сектору: сучасні тенденції та перспективи розвитку. *Фармацевтичний журнал*. 2023. № 4. С. 25–37. DOI: <https://doi.org/10.24959/sphhcj.23.285>.

2. Луцик В. О. Цифрова трансформація фармації / наук. кер. А. М. Герасименко // *Цифровізація науки та сучасні тренди її розвитку : матеріали VIII Міжнародної студентської наукової конференції* (м. Вінниця, 7 березня 2025 р.). Вінниця : ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2025. С. 130–132.

3. Квітка С., Миргородська М. Цифрова трансформація системи охорони здоров'я: фактори впливу на якість життя населення. *Public Administration Aspects*. 2024. Т. 12. С. 14–21. DOI: <https://doi.org/10.15421/152402>.

4. Цифрова трансформація охорони здоров'я України. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/uk/cifrova-transformaciya-ohoroni-zdorov-ya-ukrayini-2> (дата звернення: 01.06.2026).

5. Електронна система охорони здоров'я в Україні. Електронна система охорони здоров'я (eHealth). URL: <https://ehealth.gov.ua/> (дата звернення: 01.06.2026).